

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра спортивної, фізичної та реабілітаційної медицини, фізичної терапії та
ерготерапії
Навчальний рік 2021-2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Фізична та реабілітаційна медицина. Спортивна медицина»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибіркового освітній компонент

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність «228» Педіатрія
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) Педіатрія

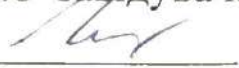
Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Педіатрія»

Першого/другого/третього(бакалаврського/магістерського/освітньо-наукового)
рівня вищої освіти (обрати потрібне)

Курс 4

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
спортивної, фізичної та
реабілітаційної медицини, фізичної
терапії та ерготерапії

Протокол від
“30” серпня 2021 року № 1

В.о завідувача кафедри

(підпис) А.Г. Істомін
(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем професійної
підготовки педіатричного
профілю

(назва)

Протокол від
“30” серпня 2021 року № 1

Голова

(підпис) М.О. Гончарь
(ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Істомін А.Г. В.о. завідувача кафедри спортивної, фізичної та реабілітаційної медицини, фізичної терапії та ерготерапії, докт.мед.наук, професор;

2. Латогуз С.І. доцент кафедри спортивної, фізичної та реабілітаційної медицини, фізичної терапії та ерготерапії, к.мед.н;

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Фізична та реабілітаційна медицина. Спортивна медицина» складена відповідно до Освітньо-професійної програми «Педіатрія» та проекту Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 228 «Педіатрія»

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Спортивна медицина представляє собою клінічну дисципліну, яка вивчає позитивний та негативний вплив фізичних навантажень різної інтенсивності (від гіпо- до гіпердинамії) на організм здорової чи хворої людини. Метою вивчення дисципліни є формування у студентів уявлення про можливості збереження і зміцнення здоров'я, підвищення рівня функціонального стану, росту спортивних досягнень за допомогою оптимізації фізичної активності та удосконалення медичного забезпечення спортивних чи оздоровчих тренувань.

Засоби фізичної культури і спорту починають займати ведуче місце в системі заходів, спрямованих на корекцію здоров'я і функціонального стану, поширення резервних можливостей організму, удосконалення механізмів адаптації. Водночас фізична культура і спорт забезпечують своє оздоровче значення тільки при виконанні визначних умов, найголовнішими з яких є уникнення фізичного і психоемоційного перенапруження, індивідуалізація навантажень та їх оптимальність. Порушення цих умов, особливо застосування надто великих тренувальних навантажень в сучасному спорті задля швидкого досягнення певних спортивних результатів або нераціональні заняття оздоровчою фізичною культурою, призводять до негативних, а іноді трагічних наслідків – від перевтоми, різноманітних захворювань та ушкоджень до станів, несумісних з життям.

Фізична реабілітація є складовою частиною медичної та соціально-трудової реабілітації. Як самостійна галузь медичних знань, вона вивчає науково обґрунтовані основи раціонального застосування засобів та методів фізичної культури й інших фізичних факторів для відновлення здоров'я, працездатності і якості життя людини, які були порушені внаслідок захворювань, травм або інших ушкоджень. Метою вивчення дисципліни є набуття студентами знань про засоби найбільш ефективного і раннього повернення хворих та інвалідів до побутових і трудових процесів.

На сучасному етапі в системі фізичної реабілітації хворих значне місце належить одному з найважливіших засобів фізичної реабілітації – лікувальній фізичній культурі. Лікувальна фізична культура є методом активної, функціональної, патогенетичної й тренуючої терапії і відображає принципи активного відновного лікування, що знаходиться в повній відповідності з реабілітаційним напрямком у сучасній клінічній медицині. Недооцінка цього методу нерідко приводить до збільшення термінів лікування і виникненню різних функціональних порушень або більш серйозних ускладнень а іноді й до втрати працездатності. Сучасна практика охорони здоров'я передбачає застосування фізичної реабілітації на всіх етапах медичної реабілітації

(стаціонар, поліклінічне відділення, санаторно-курортне лікування). Фізичну реабілітацію проводять з урахуванням спадкоємності етапів реабілітації і поєднання з фізіотерапевтичними методами лікування, мануальною терапією, голкорексфлексотерапією та іншими методами лікування у відділеннях відновлювального лікування, центрах професійної реабілітації і в комбінованих (медичних і професійних) реабілітаційних центрах. Така схема відповідає розробкам Експертного комітету ВООЗ з питань реабілітації, а також міжнародним уявленням про побудову реабілітаційних центрів різного напрямку.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування в студентів адекватних уявлень про їхню майбутню діяльність, особливості професії й тих вимог, які будуть пред'явлені майбутньому фахівцеві з вищою освітою. Медичні ВНЗ повинні готувати всебічно розвинених спеціалістів, які б володіли теоретичними знаннями і практичними навичками та вміннями застосування фізичної реабілітації та спортивної медицини в своїй лікувально-профілактичній роботі.

Міждисциплінарні зв'язки:

Базується на базових знаннях, вміннях, навичках, які отримані раніше при вивченні анатомії людини, фізіології людини, патофізіології, акушерства та гінекології, педіатрії з якими інтегрується програма «Фізична та реабілітаційна медицина. Спортивна медицина».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладення навчальної дисципліни «Фізична та реабілітаційна медицина. Спортивна медицина» є формування у студентів уявлення про можливості збереження і зміцнення здоров'я, підвищення рівня функціонального стану, росту спортивних досягнень за допомогою оптимізації фізичної активності та удосконалення медичного забезпечення спортивних чи оздоровчих тренувань, а також набуття студентами знань про засоби найбільш ефективного і раннього повернення хворих та інвалідів до побутових і трудових процесів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Фізична та реабілітаційна медицина. Спортивна медицина» є:

- визначення відповідності фізичних навантажень стану здоров'я та функціональним можливостям організму на різних етапах оздоровчого чи спортивного тренування;
- своєчасна діагностика відхилень у стані здоров'я, що пов'язані із нераціональними заняттями спортом або фізичною культурою, а також їх профілактика;
- участь в управлінні тренувальним процесом;
- санітарно-гігієнічне та медичне забезпечення навчально-тренувального процесу та спортивно-масових заходів;
- проведення відновного лікування осіб, які займаються фізичною культурою та спортом, після захворювань та травм;
- здійснення вибору оптимального рухового режиму та дози фізичних навантажень під час відновного лікування хворих;

- призначення оптимального режиму рухової активності, пасивні та активні фізичні вправи, інші засоби фізичної реабілітації хворим в залежності від клінічного перебігу захворювання, супутньої патології, а також з урахуванням індивідуальних особливостей організму на різних етапах фізичної реабілітації;

- диференційоване призначення засобів та форм фізичної реабілітації, а також обґрунтовувати вибір спеціальних вправ і їх дозування при захворюваннях внутрішніх органів, в хірургії, ортопедії та травматології, акушерстві та гінекології.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- ключові поняття фізичної реабілітації і спортивної медицини як клінічної дисципліни.

Вміти:

- вміти аналізувати і прогнозувати вплив фізичних навантажень на організм людини за даними медичного контролю та призначати рухові режими і засоби фізичної реабілітації відповідно до стану здоров'я, функціональних здібностей організму та толерантності до фізичних навантажень.

- володіти сучасним арсеналом засобів і методів фізичної реабілітації для своєчасного та адекватного застосування їх в комплексному лікуванні хворих різноманітного профілю, що спрямовано на найбільш ефективне і швидке відновлення здоров'я і порушених функцій, а при неможливості цього – створення стійкої компенсації, в цілому ж – на підвищення якості життя хворих.

Зазначене зобов'язує підвищити рівень викладання фізичної реабілітації та спортивної медицини під час підготовки лікарів на медичних факультетах вищих медичних закладів України.

1.4. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами

компетентностей:

- інтегральна:

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

- загальні:

ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК2 – Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК3 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4 – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК5 – Здатність приймати обґрунтоване рішення ; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.

ЗК6 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою.

ЗК7 – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8 – Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК9 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК10 – Прагнення до збереження навколишнього середовища.

- спеціальні (фахові, предметні):

ФК1 – Навички опитування.

ФК2 – Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.

ФК3 – Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.

ФК4 – Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку, характеру харчування при лікуванні захворювань.

ФК5 – Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.

ФК6 – Здатність до діагностування невідкладних станів.

ФК7 – Здатність до визначення тактики та володіння навичками надання екстреної медичної допомоги.

ФК8 – Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.

ФК9 – Навички виконання медичних маніпуляцій.

ФК12 – Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

ФК14 – Здатність до ведення медичної документації.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

Результати навчання для дисципліни.

ПРН 1 – володіти загальними та спеціальними фундаментальними та професійно-орієнтованими знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, необхідними для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді.

ПРН 2 – володіти знаннями щодо психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення.

ПРН 3 – застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.

ПРН 4 – проводити збір інформації про пацієнта.

ПРН 5 – оцінювати результати опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень.

ПРН 6 – встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання.

ПРН 7 – визначати характер, принципи лікування захворювань.

ПРН 8 – визначати необхідну дієту, режим праці та відпочинку при лікуванні захворювань.

ПРН 9 – визначати тактику ведення контингенту осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

ПРН 10 – проводити діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.

ПРН 11 – проводити санітарно-гігієнічні та профілактичні заходи.

ПРН 12 – планувати профілактичні та протиепідемічні заходи щодо інфекційних хвороб.

ПРН 13 – проводити лікувально-евакуаційні заходи.

ПРН 15 – виконувати медичні маніпуляції.

ПРН 17 – вміти вести медичну документацію, обробляти державну, соціальну та медичну інформацію.

ПРН 20 – застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі.

ПРН 21 – дотримуватись етичного кодексу лікаря, що забезпечує сформованість фахівця з належними особистими якостями.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ дисципліни 1. Спортивна медицина.

Тема 1. Сучасні уявлення про спортивну медицину. Історія розвитку науки. Основні завдання і зміст лікарського контролю.

Тема 2. Методика комплексного лікарського обстеження. Визначення та оцінка фізичного розвитку людини.

Тема 3. Дослідження та оцінка функціонального стану серцево-судинної, дихальної та вегетативної нервової систем за допомогою функціональних проб. Визначення та оцінка загальної фізичної працездатності та аеробної продуктивності. Толерантність до фізичних навантажень.

Тема 4. Аналіз результатів комплексного лікарського обстеження. Лікарський висновок. Складання індивідуальних фізкультурно-оздоровчих режимів.

Розділ дисципліни 2. Фізична реабілітація.

Тема 1. Загальні основи фізичної реабілітації. Структура та зміст комплексів ЛФК. Основи лікувального масажу. Прийоми.

Тема 2. Фізична реабілітація при захворюваннях органів дихання, травлення, нирок та порушеннях обміну речовин. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи.

Тема 3. Фізична реабілітація в хірургії, травматології та ортопедії.

Тема 4. Особливості застосування засобів фізичної реабілітації в акушерстві та гінекології. Особливості фізичного виховання немовлят. Фізична реабілітація хворих дітей раннього віку

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань - 22 - «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин – 60	Спеціальність: 228 «Педіатрія»	Рік підготовки:	
		4-й	-
		Семестр	
		7-й	8-й
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи студента - 50	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Другий магістерський рівень	Лекції	
		10	-
		Практичні, семінарські	
		30 год.	-
		Самостійна робота	
		50 год.	-
		Індивідуальні завдання: -	
Вид контролю: диф.залік			

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна або вечірня)					
	усього	У тому числі				
лек		пр	лаб	інд	срс	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ дисципліни 1. Спортивна медицина						
Тема 1. Сучасні уявлення про спортивну медицину. Історія розвитку науки. Основні завдання і зміст лікарського контролю.	4	2	-	-	-	2
Тема 2. Методика комплексного лікарського обстеження. Визначення та оцінка фізичного розвитку людини.	6	-	4	-	-	2
Тема 3. Дослідження та оцінка функціонального стану серцево-судинної, дихальної та вегетативної нервової систем за допомогою функціональних проб. Визначення та оцінка загальної фізичної	11	2	5	-	-	4

працездатності та аеробної продуктивності. Толерантність до фізичних навантажень.						
Тема 4. Аналіз результатів комплексного лікарського обстеження. Лікарський висновок. Складання індивідуальних фізкультурно-оздоровчих режимів.	6	-	4	-	-	2
Разом за розділом 1	27					
Розділ дисципліни 2. Фізична реабілітація						
Тема 1. Загальні основи фізичної реабілітації. Структура та зміст комплексів ЛФК. Основи лікувального масажу. Прийоми.	8	2	4	-	-	2
Тема 2. Фізична реабілітація при захворюваннях органів дихання, травлення, нирок та порушеннях обміну речовин. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи.	11	2	5	-	-	4
Тема 3. Фізична реабілітація в хірургії, травматології та ортопедії.	7	1	4	-	-	2
Тема 4. Особливості застосування засобів фізичної реабілітації в акушерстві та гінекології. Особливості фізичного виховання немовлят. Фізична реабілітація хворих дітей раннього віку	7	1	4	-	-	2
Разом за розділом 2	33					
Всього годин по дисципліні	60					

5. Теми лекцій

№ з/п	Тема	Кількість годин
Розділ дисципліни 1. Спортивна медицина.		
1.	Сучасні уявлення про спортивну медицину. Поняття про лікарський контроль. Сучасні методи обстеження фізкультурників і спортсменів.	2
2.	Фізична працездатність та її зв'язок з показниками здоров'я. Предпатологічні стани і захворювання при нераціональних заняттях фізичними вправами. Поняття про допінг.	2
Розділ дисципліни 2. Фізична реабілітація.		
3.	Загальні основи фізичної реабілітації. ЛФК як основний засіб ФР.	2
4.	Фізична реабілітація в клініці внутрішніх хвороб. Фізична реабілітація при захворюваннях та травмах нервової системи.	2
5.	Фізична реабілітація в травматології та ортопедії. Фізична реабілітація в акушерсько-гінекологічній практиці. Особливості фізичного виховання немовлят. Фізична реабілітація хворих дітей раннього віку.	2
Всього лекційних годин		10

6. Теми семінарських занять

Семінарських занять немає згідно з типовою навчальною програмою

7. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
Розділ дисципліни 1. Спортивна медицина.		
1.	Комплексне лікарське обстеження, осіб, що займаються фізичною культурою та спортом. Дослідження та оцінка фізичного розвитку людини.	4
2.	Дослідження та оцінка функціонального стану організму за допомогою функціональних проб. Визначення та оцінка загальної фізичної працездатності, аеробної продуктивності та толерантності до фізичних навантажень.	5
3.	Лікарсько-педагогічний контроль в процесі занять фізичними вправами. Засоби відновлення та стимуляції під час оздоровчих та спортивних тренувань.	4
Розділ дисципліни 2. Фізична реабілітація.		
4.	Загальні основи фізичної реабілітації. Структура та зміст комплексів ЛФК. Основи лікувального масажу. Прийоми.	4
5.	Фізична реабілітація при захворюваннях органів дихання, травлення, нирок та порушеннях обміну речовин. Фізична реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи та центральної і периферичної нервової системи.	5
6.	Фізична реабілітація в хірургії, травматології та ортопедії.	4
7.	Особливості застосування засобів фізичної реабілітації в акушерстві та гінекології. Особливості фізичного виховання немовлят. Фізична реабілітація хворих дітей раннього віку. Диференційований залік.	4
Всього годин практичних занять		30

8. Теми лабораторних занять

Лабораторних занять немає згідно з типовою навчальною програмою

9. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять (п. 3.2.2); огляд науково-методичної літератури; формування практичних навичок.	20
2.	Написання лікарсько-контрольної карти фізкультурника та спортсмена (форма № 061/о чи №162/о) та картки хворого, що лікується в кабінеті ЛФК, відділенні відновного лікування або реабілітаційного центру (форма №42/о).	10
3.	Виконання індивідуального завдання: підготовка реферату або наукової доповіді на засіданні наукового гуртка, науково-студентській конференції; участь у міжвузівській олімпіаді; наукові публікації тощо.	10
4.	Підготовка до підсумкового модульного контролю.	10
Всього годин самостійної роботи студента		50

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання (одно або декілька) призначаються на початку залікового модулю і виконуються студентами протягом його засвоєння – до

складання підсумкового модульного контролю. Пропонуються наступні **види індивідуальних завдань**:

1. Підготовка реферату за темами для самостійного вивчення (перелік тем додається).
2. Проведення самостійного фрагменту наукового дослідження.
3. Пошук та опрацювання навчальних і науково-методичних ресурсів за темами для самостійного вивчення (перелік тем додається).
4. Підготовка наукової доповіді на засіданні наукового гуртка та/або науково-студентській конференції.
5. Участь у міжвузівській та/або всеукраїнській олімпіаді з дисципліни.
6. Підготовка наукових публікацій: тез з збірниках науково-практичних конференцій, збірниках наукових праць, статей у фахових наукових виданнях.

11. Методи навчання

1. Словесний метод.
2. Наглядний метод.
3. Комп'ютерний метод.
4. Самостійна робота з літературними джерелами.

12. Методи контролю

Метод контролю – диференційований залік.

Поточна навчальна діяльність здійснюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни та виставляються оцінки з використанням 5-бальної (традиційної) системи.

Диференційований залік (ДЗ) – проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни, допуск до ДЗ визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min-70, max-120 балів. Безпосередньо ДЗ оцінюється від - 50 до – 80 балів.

13. Оцінювання успішності навчання студентів за ЕСТС організації навчального процесу

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються диференційованим заліком)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

14. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни;
2. Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
3. Тези лекцій з дисципліни;
4. Методичні розробки для викладача;
5. Методичні вказівки до практичних занять для студентів;
6. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
7. Тестові та контрольні завдання до практичних занять;
8. Питання та завдання до контролю засвоєння розділу;
9. Перелік питань до іспиту або диф. заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час іспиту чи диф. заліку.

15. Рекомендована література

Базова

1. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина: Підручник / Клапчук В.В., Дзяк Г.В., Муравов І.В. та ін.; за ред. В.В. Клапчука, Г.В. Дзяка. – К.: Здоров'я, 1995. – 312 с.
2. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина: Тестові завдання для

контролю знань студентів медичного та стоматологічного факультетів вищих медичних навчальних закладів ІУ рівнів акредитації (Навчальний посібник) / Абрамов В.В., Клапчук В.В., Магльований А.В., Смирнова О.Л., та ін.; за ред. проф. В.В. Клапчука та проф. А.В. Магльованого. – Дніпропетровськ: Мед академія, 2006. – 124 с.

3. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина (Вибрані лекції для студентів) / Абрамов В.В., Клапчук В.В., Смирнова О.Л. та ін.; за ред. проф. В.В. Клапчука. – Дніпропетровськ: Медакадемія, 2006. – 179 с.

Допоміжна

1. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Медицинская валеология. К.: Здоров'я, 1998. – 247 с.

2. Апанасенко Г.Л., Волгіна Л.Н. та ін. Експрес-скринінг рівня соматичного здоров'я населення при профілактичних оглядах. Методичні рекомендації. – Київ, 2000. – 8 с.

3. Апанасенко Г.Л., Волгіна Л.Н. та ін. Експрес-скринінг рівня соматичного здоров'я дітей та підлітків. Методичні рекомендації. – Київ, 2000. – 11 с.

4. Белая Н.А. Лечебная физкультура и массаж. Учебно-методическое пособие для медицинских работников. – М.: Советский спорт, 2001. – 272 с.

5. Врачебный контроль в физическом воспитании и спорте: методические рекомендации для студентов ІУ курса медицинского факультета / Сост.: В.С. Соколовский, Н.А. Романова, В.С. Владова, И.И. Бондарев. – Одесса: Одесс. гос. мед. ун-т, 2001. – 93с.

6. Граевская Н.Д., Долматова Т.И. Спортивная медицина: Курс лекций и практические занятия. Учебное пособие. – Том 1 и 2.. – М.: Советский спорт, 2004.

7. Детская спортивная медицина: Руководство для врачей / Под ред. Тихвинского С.Б., Хрущева С.В. – М.: Медицина, 1991. – 560 с.

8. Лечебная физическая культура: Справочник / Под ред. В.А. Епифанова.- 2-е изд. перераб. и доп. – М: Медицина, 2001. – 592 с.

9. Лечебная физкультура в системе медицинской реабилитации: Руководство для врачей / Под ред. А.Ф. Каптелина, И.П. Лебедевой – М.: Медицина, 1995. – 400 с.

10. Лікувальна фізична культура. Підручник/ В.С. Соколовський, Н.О. Романова, О.П. Юшковська. – Одесса: Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с. – (Б-ка студента-медика).

11. Ликов О.О., Середенко Л.П., Добровольська Н.О. Лікувальна фізкультура при внутрішніх хворобах: Практикум. – Донецьк: Дон. держ. мед. ун-т, 2002. – 163 с.

12. Макарова Г.А. Спортивная медицина: учебник. – М.: Советский спорт, 2003. – 480 с.

13. Марченко О.К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи: навчальний посібник. – Київ: Олімпійська література, 2006. – 196 с.

14. Медицинская реабилитация в артрологии / В.Н. Сокрут, В.Н. Козаков, О.В. Синяченко и др. – Донецк: ООО «Лебедь», 2000. – 377 с.

15. Медицинская реабилитация в терапии: Руководство для студентов и врачей / Сокрут В.Н., Козаков В.Н., Поважная Е.С. и др./ Под ред. В.Н. Сокрута и В.Н. Козакова.- Донецк: ОАО «Укр НТЭК», 2001. – 176 с.
16. Мухін В.М. Фізична реабілітація. – Видання друге, перероблене та доповнене. – Київ: Олімпійська література, 2005. – 248 с.
17. Основи реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури і масажу / За ред. В.В. Клапчука, О.С. Полянської. – Чернівці: Прут, 2006. – 208 с.
18. Полянська О.С., Тащук В.К.. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник. – Чернівці: Медакадемія, 2004. – 232с.
19. Реабилитация кардиологических больных /Под ред. К. В. Лядова, В.Н. Преображенского. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2005. – 288 с.
20. Спортивная медицина. Учебник / Макарова Г.А. – М.: Советский спорт, 2003. – 480 с.
21. Справочник по детской лечебной физкультуре. /Под ред. Фонарева М.И. – Л.: Медицина, 1983. – 360 с.
22. Тизул А.Я. Болезни человека, обусловленные дефицитом двигательной активности, и здоровье. - М.: Сов. спорт, 2001. - 248 с.
23. Физическая реабилитация: Учебник для студентов высших учебных заведений / Под общей ред. С.Н. Попова. – Ростов-н/Дону: Феникс, 2004. – 608 с.

16. Інформаційні ресурси

1. Джерела рекомендованої навчальної літератури, включаючи електронні ресурси (бібліотека кафедри).
2. Посилання до веб-сайту кафедри.
3. Методичні рекомендації щодо підготовки рефератів, проведення наукових досліджень, підготовки наукових публікацій, тощо.